

gazete duvar

kitaP.

SAYI: 132 YIL: 3

Sermayenin Yeni
Hafif Piyadeleri
Kor Kitap'tan...

DERMAYENİN YENİ HAFİF
PIYADELERİ

FARUK DUMAN

gazeteduvar.com.tr

**FARUK
DUMAN**

**12 Eylül'e adım adım:
Sus Barbatus! 2**

beyza ertem

**Özcan Yılmaz:
Her zaman, her yaşta
keşfedilecek
yazarlar olacak**

demet aksu

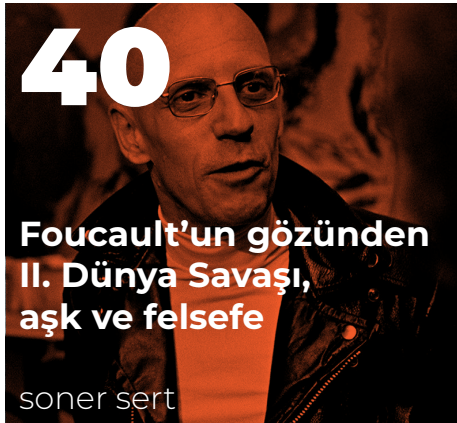
**Baharatları keşfeden Avrupa,
Avrupa'yı fetheden baharatlar**

ali bulunmaz

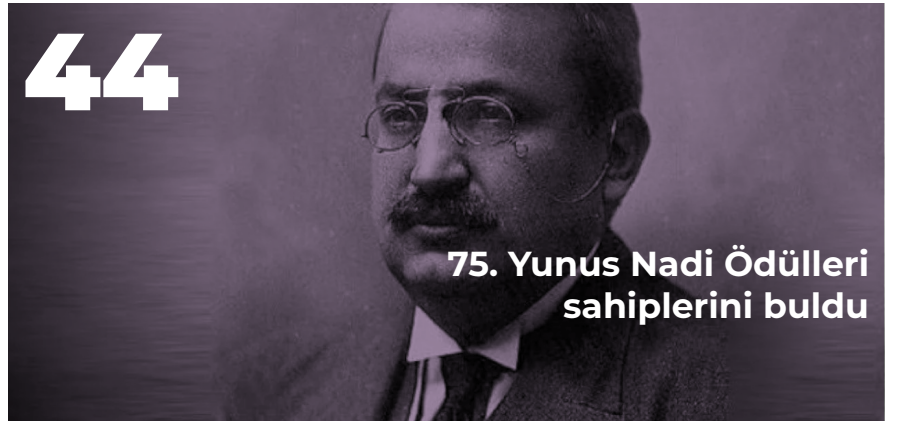
**I. Dünya Savaşı,
aşk ve edebiyat**

okan çil

**Foucault'un gözünden
II. Dünya Savaşı,
aşk ve felsefe**

soner sert

**75. Yunus Nadi Ödülleri
sahiplerini buldu**

Yayın Sahibi
AND Gazetecilik ve Yayıncılık,
San. ve Tic. A.Ş. adına
Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni
Ali Duran Topuz

**İcra Kurulu Başkanı ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**
Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü
Anıl Mert Özsoy

Grafik Tasarım
Özgür Akkaya

Katkıda Bulunanlar
Beyza Ertem, Demet Aksu,
Ezgi Sivrikaya, Sonert Sert,
Okan Çil, Ali Bulunmaz

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbaci
İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul
Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635
e-mail: info@gazeteduvar.com.tr
Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber
ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND
Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye
aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Bu hafta odağımıza Faruk Duman'ın son romanı
'Sus Barbatus! 2'yi aldık.

Duman'ın, Orhan Kemal Roman Armağanı ve Cevdet Kudret Roman Ödülü sahibi romanı 'Sus Barbatus!'un ikinci cildi, Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlandı. 'Sus Barbatus!', bir kış masalıyla buluşturmuştu okurunu. İkinci ciltte ise, hepimizi, 'düzen adamları' ile 'devrimci gençler' arasındaki mücadeleyi kuşatan yağmurlu bir bahar mevsimi bekliyor. Anlatıya, Selin Saygılı'nın çizimleri eşlik ediyor. Beyza Ertem inceledi.

Özcan Yılmaz'ın kaleme aldığı 'Akıp Giden Günlerimiz', Notos Yayınları tarafından yayımlandı. Demet Aksu "Kurmaca dışında tarafsız olmak mümkün değildir diye düşünüyorum" diyen Yılmaz ile 'Akıp Giden Günlerimiz'i konuştu.

Yemek yazarı ve şef Michael Krondl'in imzasını taşıyan 'Lezzet Fetihleri', İletişim Yayınları tarafından okura sunuldu. Krondl, Venedik'e, Lizbon ve Amsterdam'a başrolü verdiği 'Lezzet Fetihleri'nde, tüm bu süreçler üzerinden incelediği baharatların, dünya ve yemek tarihine katkısını ortaya koyuyor. Ali Bulunmaz yazdı.

Soner Sert ve Okan Çil bu sayımıza katkıda bulunan diğer isimler oldular.

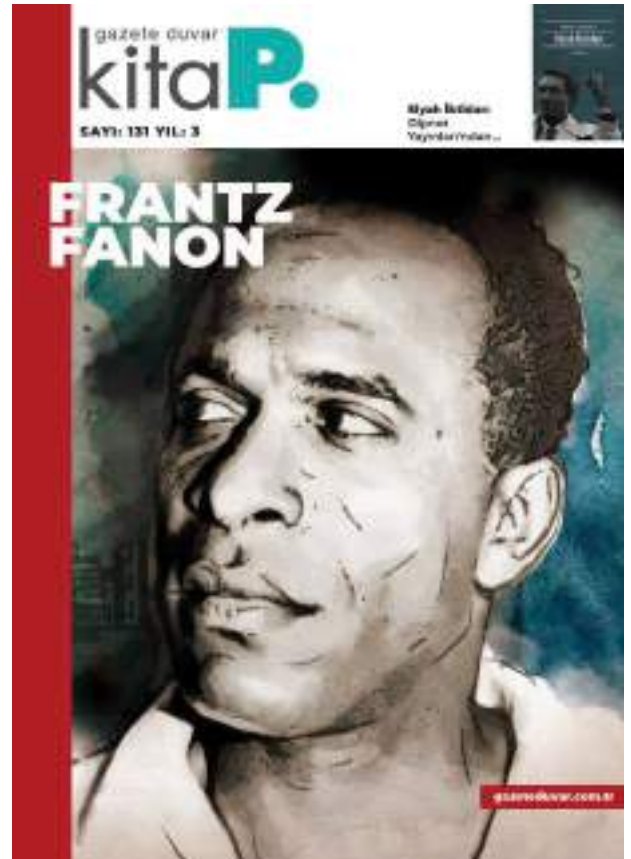
Marifet iltifata tabidir.

İyi okumalar...

Anıl Mert Özsoy

Önceki sayıda;
Frantz Fanon...

Psikiyatriden Devrime:
Frantz Fanon'un
Devrimci Psiko-Politikası

12 Eylül'e adım adım: Sus Barbatu! 2

Faruk Duman'ın 'Sus Barbatu!' üçlemesinin ikinci cildi Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlandı. İkinci ciltte, ilk ciltten kişiler yer aldığı gibi, aynı zamanda aşına olmadığımız yeni kişiler de anlatıya dahil oluyor. SUS BARBATU ise, birinci cilde nazaran daha pasif bir görüntü sergiliyor gibi görünse de, yazarın yerinde müdahaleleriyle onun da olay örgüsünde mühim bir rolü olduğunu anlıyoruz.

beyza ertem

Faruk Duman'ın Orhan Kemal Roman Armağanı ve Cevdet Kudret Roman Ödülü sahibi romanı 'Sus Barbatus!'un ikinci cildi, Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlandı. 'Sus Barbatus!', bir kış masalıyla buluşturmuştu okurunu. İkinci ciltte ise, hepimizi, 'düzen adamları' ile 'devrimci gençler' arasındaki mücadeleyi kuşatan yağmurlu bir bahar mevsimi bekliyor. Anlatıya, Selin Saygılı'nın çizimleri eşlik ediyor.

'Sus Barbatus!' okurları, benzer duyguları paylaşmış birbirine çok yakın cümleler kurmuştu. Belki de roman okurlarından en çok duyduğumuz ifade, 'üşüdük' olmuştu. Öyle ki Duman, romanını kışa dair her türden ayrıntıyla örmüş; kar, buz, soğuk, roman boyunca içimize işlemişti. Şüphesiz, bunda en büyük pay sahibi, yazarın kalem kuvveti. Duman'ın tasvirleri, öyle bildiğimiz tasvirlerle hiç benzemiyor. Doğanın canlı bir varlık olarak yer aldığını hissediyoruz 'Sus Barbatus!' ikilisinde. Böylesine hacimli romanlarda, okuru yormadan, ona yazarın tekrara düştüğünü düşündürmeden bunu hissettirebilmek, hafife alınması mümkün olmayan bir başarı. Yazarın doğayla ilişkisinin ne derece kuvvetli olduğunu açıkça ortaya koyan satırlarda, usta işi bir incelik var.

'Sus Barbatus!' serisi, 1979 kışında başladığı gibi 12 Eylül 1980 darbesiyle sona erecek. Yani, bizi yaz mevsimine ayrılmış bir üçüncü cilt beklemekte. Bu romanların, 'nehir anlatı' olarak tanımlayabileceğimiz romanlar olduğunu ekleyelim. İncelikli okumanın tadını vermeyecek olsa dahi, birbirinden bağımsız olarak okumak da mümkün. İkinci ciltte, ilk ciltten kişiler yer aldığı gibi, aynı zamanda aşına olmadığımız yeni kişiler de anlatıya dahil oluyor. SUS BARBATUS ise, birinci cilde nazaran daha pasif bir görüntü sergiliyor gibi görünse de, yazarın yerinde mü-

Faruk Duman'ın Orhan Kemal Roman Armağanı ve Cevdet Kudret Roman Ödülü sahibi romanı 'Sus Barbatus!'un ikinci cildi, Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlandı.

dahaleleriyle onun da olay örgüsünde mühim bir rolü olduğunu anlıyoruz.

'Ân' parçalarının birleştiği, herkesin hikâyesinin kendi ortamında yaşadığı, bir roman kişisinin diğerinden önde olmadığı "Sus Barbatus!" ikilisi, bu yönüyle postmodernist niteliklere sahip. Postmodernizmin her şeyin birlikte ve yan yana yürümesine imkân sağlayan 'çoğulcu' zemininde yükseliyor. Faruk Duman, malzemesini gelenekten almış, anlatıcının romandaki konumu ve yerinde müdahaleleri de geleneksel anlatıcı profilini hatırlatıyor. Fakat, bu malzeme-iyi işleme ve aktarma teknikleri moderne ve günümüzdeki roman algısına daha yakın, elbette. Diğer yandan romanda kullanılan sahneleme tekniklerinin, klasikleri işaret ettiğini söylemek mümkün. Kalabalık kadrosuna rağmen, dağılmayan, parçalanmayan, bütünlüklü romanlar var elimizde.

İNSAN VE DOĞA BİRBİRİNDEN AYRI DÜŞÜNÜLEMEZ

'Sus Barbatus!'un ikinci cildinde, yine aynı coğrafyadayız. 1979'un zorlu kışını geçirmiş A. ve K. yörelerinde (yazarın belirttiği üzere Artvin ve Kars) yaşanan hadiselerle şahitlik ediyoruz. Donmuş sular çözülüyor, orman sel sularıyla yıkıyor, her şey yeniden can buluyor. Lacivert ışıklar, kırmızı çığlıklar, gök gürültüsü, eflatun/mor yağmur damlaları, hışırtılar, cıvıltılar ve romanda 'leitmotiv' olarak yorumlanabilecek 'koku' hassasiyeti... Orman, bu romanda, mağaralarıyla, karanlığıyla, kuytu köşeleriyle, tüm canlılarıyla roman kişilerinden biri âdeta. Yazar, insan ve doğanın birbirinden ayrı düşünemeyeceğini açıkça ortaya koyuyor.

Sus Barbatus! 2,
Faruk Duman, 592 syf.,
Yapı Kredi Yayınları, 2020.

‘Sus Barbatus!’ serisi, 1979 kışında başladığı gibi 12 Eylül 1980 darbesiyle sona erecek. Yani, bizi yaz mevsimine ayrılmış bir üçüncü cilt beklemekte.

K. Nehri’nden nasıl geçilir, nasıl avlanılır, çetin şartlara dayanmak için ne yapılır? Faruk Duman, okuruna, bir gün A. Dağları’na yolu düşerse hayatta nasıl kalacağını da öğretiyor bir yandan. Gerçeğe dayandığını hissettiğimiz hadiseler, gerçekçi bir şekilde okura aktarılıyor. Bu, doğa tasvirleri için de geçerli. Duman’ın anlatımında, olağan dışı hadiseler dahi sorgulama ihtiyacı duymayacağımız türden bir inandırıcılık kazanıyor. Bunun, konuşma dilini andıran satırların ve halk hikâyeciliğine/ halk şiirine yaklaşan üslubun sonucu olduğunu düşünüyorum. Yazarın ‘kendi sesini’ bulduğu ve bu sesi okuruna da duyurduğu aşikâr.

Sanki nasıl sohbet ediyorsa öyle kaleme almış Duman. Tekrar eden sözcükler, ikilemeler, eksilteli ifadeler ve romanda tercih edilen noktalama anlayışı, bunu düşündürüyor. Özellikle romanın ‘kıssadan hisse’ odaklı “Hikâye” başlıklı bölümlerinde, destansı anlatıları hatırlatan lezzetli bir Türkçe sunuyor okuruna. Bu iki roman, art arda hiç durmadan okunsa, aynı lezzeti bırakacak ve okuru yormayacak bir niteliğe sahip. ‘Sus Barbatus!’un bizleri çok heyecandırdırmasının temeli, şüphesiz, bu niteliğe dayanıyor. Diğer yandan, yazarın hayatında, özellikle çocukluk yıllarında etkili olan ‘macera’ tutkusunu, ‘Sus Barbatus! 2’de, gerek kurguda gerekse Duman’ın isimler ve kitaplara yaptığı göndermelerde kendine yer bulmuş. Bu macerasever tavrın, romanda gerçekleşen olağan dışı durumların olağan görünmesine katkı sağladığı kanaatindeyim. Üstelik, romanın farklı yerlerinde defalarca “olacak şey değil” ifadesi geçmesine rağmen. Bu da yazarın bilinçli bir tercihi olmalı, belki de okuruna oynadığı oyunlardan bir tanesi...

‘Sus Barbatus!’un ikinci cildinde, yine aynı coğrafyadayız. 1979’un zorlu kışını geçirmiş A. ve K. yörelerinde (yazarın belirttiği üzere Artvin ve Kars) yaşanan hadiselerle şahitlik ediyoruz. Donmuş sular çözülüyor, orman sel sularıyla yıkanıyor, her şey yeniden can buluyor.

‘Sus Barbatus! 2’de, ormanın koruyucu, kolayıcı, kuşatıcı işlevi olduğu kadar mücadeleyi perçinleyen bir yanının da olduğunu söylemek mümkün. Onun bu yönü üzerine de kafa yormamızı sağlayan cümleler, ormana ait bir canlının, bir ceylanın düşüncelerini aktarırken dökülüyor anlatıcının dilinden: “Belki de orman böyle bir yerdir. Belki de orman belimizin kırıldığı bir yerdir. Yukarıdan bakılınca oysa her şey çok güzel görünüyordu. Filizler patlamış, yepyeni ağaçlar gövermişti.” (s. 13)

‘PİR SULTAN ÖLÜR DIRİLİR’

Yazarın doğayla olan sıkı ilişkisi, hayvanlara ve bitkilere olan dikkati, insan dışı canlılara özel isimler vermesi, böylece onlara kişilik kazandırması, uzun zamandır ender rastladığımız unsurlar. İnsanın doğadan ayrı düşünülemediğini ısrarla vurgulayan, kent yaşamında unuttuğumuz güzellikleri bize hatırlatan Duman’ı okurken, Yaşar Kemal’in aklımıza düşmesi bundandır belki de. KARAGÖZ, CENNET, GÜMÜŞ, GÖKYÜZÜ, DİLBER... Ve elbette SUS BARBATUS. Hepsisi, roman kişileri kadar değerli ve kendilerine has hikâyesi olan canlılar. İsimlerinin büyük harflerle yazılması, ayrıca dikkate değer. Bunlar arasında SUS BARBATUS’un farklı bir işlevi olduğunu söylemek mümkün. Maupassant’ın ‘Horla’sıyla metinlerarası bir ilişki kurmuş Faruk Duman. Birinci ciltten tanıdığımız, romanın en ilgi çekici kişilerinden biri olan Aysel’i ve bir bakıma Mustafa Öğretmen’le birlikte yazarın sesini temsil eden Faruk’u da bu ilişkiye dahil etmiş.

“-Bizi öldüremezler, dedi Faruk, zamanında ne demiş; Pir Sultan ölür dirilir. Duyan da, duyan da bunun bir şaka olduğunu zannedecek. Ama şaka değil. Gerçek.” (s. 586)

“

‘Sus Barbatus! 2’de, ormanın koruyucu, kollayıcı, kuşatıcı işlevi olduğu kadar mücadeleyi perçinleyen bir yanının da olduğunu söylemek mümkün.

Sus Barbatus!,
Faruk Duman, 568 syf.,
Hep Kitap, 2018.

‘Sus Barbatus! 2’nin başında romanın ruhuna işleyen bir epigraf yer alıyor: “Pir Sultan ölür dirilir.” Romanın sonunda da rastladığımız bu ifadenin, kitaptaki ‘Horla’ göndermeleriyle birlikte okunduğunda, okura farklı bir kapı araldığını söyleyebilirim. Yeni bir dünya olasılığıdır ‘Horla’. Romanda, Orhan, babasına ondan bahsederken, onun kendine yeni bir beden arayan bir hayaletin hikâyesi olduğunu söylüyor, tıpkı Aysel, Faruk ve SUS BARBATUS gibi. Aralarındaki fark, ‘Horla’nın ‘korku hikâyesi’ olarak anılması. Oysa Duman’ın romanında ‘hayaletler’ kimseyi korkutmak niyetinde olmadığı gibi, onları kucaklayan bir görüntü sergiliyorlar. Orhan ve Mustafa Öğretmen’in sohbetine dönersek, ‘Horla’nın devrime benzetildiği, aynı zamanda Komünist Manifesto’ya selam gönderilen satırlar, yani Mustafa Öğretmen’in oğluna verdiği cevap, oldukça manidar: “-Devrim gibi desene, dedi, Avrupa’nın üstünde dolaşan hayalet gibi, kendine yeni bir beden arayan hayalet. Ama bizim hayaletin kendisi de yeni, yani yeni bir beden derken, eskiden kendine ait bir bedeni vardı da kaybetti demek değil bu, yeni bir düşünce, olgunlaşıyor, canlanıyor...” (s. 482-483)

DEVRİM UMUDU

Romanın ruhuna işleyen atmosferi özetleyecek bir ifade seçmem gerekse, aklıma ilk gelen ‘devrimden sonra’ olur zannediyorum. Devrim, birçok şeyin değişebileceğine dair umutlardan beslenmekle kalmıyor, umudun kendisi oluyor ‘Sus Barbatus! 2’de. Bu umuda, dinmek bilmeyen bir yağmur eşlik ediyor. Yaşananlara paralel bir şekilde coşuyor, göğü yarıyor. Devrimci gençler ile düzen adamları arasında yaşanan mücadelenin şahidi olduğu gibi, ansızın gelen ‘böğürtü’leriyle ormanın hâkimi de o. ‘Sıkışıp kalmışlığı’ temsil ediyor bir bakıma. Diğer yandan, bahsi geçen

gençler ile orman arasındaki ilişki de oldukça kuvvetli. Onu karış karış bilen gençler için orman bir sığınak, bir umut yuvası. Birinci ciltte de doğayla devrim fikrini bütünleştiren satırlar yer alıyordu, onları hatırlayalım:

“Biz dünyayı değiştirmek istiyoruz ama bu dünyayı iyi ya da kötü yöneten her yasa yabana bağlıdır; yabancı öğrenmediğimiz sürece onu değiştiremeyeceğiz.”

‘Devrimden sonra’ Orhan işkence görmeyecek, Aynur ‘dirilip’ geri gelmek zorunda kalmayacak, Mustafa Öğretmen ifadeye çağrılmayacak, Ferit vurulmayacaktır. Hep ‘az önce ağlamış gibi’ görünen Gülşen, belki hiç ağlamayacaktır. Halk mahkemeleri gizli saklı kurulmayacak, kitaplar sandıklara koyulup gömülmeyecektir. Özellikle kitap meselesine farklı sayfalarda göndermeler yapmış Duman. İkinci ciltte Orhan, 12 Mart’tan sonra ‘önce seçerek sonra topluca’ yok etmek zorunda kaldıkları kitapları yâd ediyor. Orhan’ın zihninde ‘Horla’ dönüp dururken babası Mustafa Öğretmen’in zihni de ‘Şubat Devrimi’yle meşgul. Orhan’ın babasıyla birlikte kitapları bir sandığa koyup gömdükleri günü hatırladığı satırlarda, Mustafa Öğretmen’in bu kitapları ‘devrimden sonra’ gömdükleri yerden çıkaracaklarını söylediğini görüyoruz. Bir başka sahnede Aynur, esprili bir dille, Ferit’e, saklandıkları mağarayı ‘devrimden sonra’ müze yapmayı teklif ediyor. Ya da Faruk, Aysel’e, arkadaşlarının -yani aslında kendilerinin- çok kısa bir süre sonra devrim yapacağını söylüyor.

Birinci ciltte Kenan, başına gelenlere rağmen umutlu bir bekleyişi temsil ediyordu. İkinci ciltte Aynur, daima neşeli tavrıyla onun umudunu hatırlatıyor. Mustafa Öğretmen ve Orhan ise, devrim umudunu en çok destekleyen roman ki-

Yazarın doğayla olan sıkı ilişkisi, hayvanlara ve bitkilere olan dikkati, insan dışı canlılara özel isimler vermesi, böylece onlara kişilik kazandırması, uzun zamandır ender rastladığımız unsurlar.

Romanın ruhuna işleyen atmosferi özetleyecek bir ifade seçmem gerekse, aklıma ilk gelen 'devrimden sonra' olur zannediyorum. Devrim, birçok şeyin değişebileceğine dair umutlardan beslenmekle kalmıyor, umudun kendisi oluyor 'Sus Barbatus! 2'de.

şilerinden. Sözelimi, Orhan babasına A.'yı sel basmasıyla ilgili bir hikâye yazmak istediğinden bahsederken bile, bu hikâyedeki korsanları 'iyi korsanlar' olarak tanımlıyor. Ve ekliyor: "Devrimci korsanlar. Sana benzetiyorum onları." (s. 113)

'SİYASET BABA KIZ DİNLEMEZ'

Bir yanda Kadir Ağa ve Bekir Komutan. Yazarın tabiriyle "ellerini kışında birleştirenler." Diğer yanda Aynur, Orhan, Ece, Murat, Halil, Ferit... İki kutup, farklı haneler, farklı yaşam biçimleri. Bu düzen mücadelesinde, Kadir Ağa'nın hanesinden birinin, Ece'nin de devrim fikriyle tutuşması, romana farklı bir dinamik katıyor. Ece'nin, Aynur'dan aldığı "Devrimcinin Kitabı" başlıklı kitapçığı, Kadir Ağa'nın ceketinin içine dikmesi, cesur bir örnek olduğu kadar esprili de. Fakat, Kadir Ağa'nın bu kitapçığı bulduğu ân neler yapabileceği söz konusu olduğunda, cesaretin de esprinin de anlamı kalmıyor. Bu satırlar, 12 Eylül 1980 öncesi atmosferi açıkça ortaya koymakta: "Kitapçığı bulduğu zaman, bulursa, neler olacağını çok iyi biliyordu. Ece'yi alıp, bir elinde tüfek, bir elinde kızı bağlayan boyunduruk. Sabahın erken saatlerinde. Ormana gidecekti. Giderken de hiç konuşmayacaktı. Ece yol boyunca yalvaracaktı ona. Baba yapma. Baba, ne olur. Ama adam onu hiç dinlemeyecekti. Sonra onu ıssız, yalnızca yaprakların uçuştığı, insana ait en küçük izin görünmediği bir yere götürecekti ve infaz edecekti. Bu işler böyle olur. Siyaset baba kız dinlemez." (s. 127)

Son olarak, romanın öne çıkan isimlerinden biri olan Jilet'ten bahsedelim. Kendi hikâyesinde bir çocuk kadar masum görünen fakat fevri davrandığı için başı beladan kurtulmayan Jilet. Kadir Ağa'dan aldığı emirle, kendi canı paha-

Söz konusu ‘Sus Barbatus!’ olduğunda, onu elden bırakmak, oldukça zor. Evet, dinlediği hikâyeleri Faruk Duman yazmasa belki de kimse yazmayacaktı. Fakat, şunu da unutmamak gerekir ki, aynı zamanda hiç kimse ‘onun gibi’ yazamayacaktı. ‘Sus Barbatus! 2’, tüm büyüyle okurunu bekliyor.

sına görevini yerine getiren fakat bir ‘aferin’ alamadan yitip giden Jilet... Belki de en çok Jilet için tastamam bir yargıya varamıyoruz. Çünkü okurun kafasını fazlasıyla karıştırıyor. Romanda, onun ‘kötü’ imajını temize çıkaran hadiseler arasında en mühimi, kanaatimce, Elif ve Civan Yusuf’un hikâyesine dahil olması. Bu hikâye, devrim fikrinden bağımsız görünse de içinde ‘mücadele’ yok değil. İkinci ciltte karşımıza çıkan bu roman kişileri, aşkları için hem K. Nehri’nin hırçın sularıyla hem bir ‘düzen adamı’ olan Elif’in babası Eyüp’le hem de düzenin kendisi olan Fehmi Ağa’yla mücadele ederler. Yani, bu mücadele de bir anlamda düzene karşı verilen, ‘iktidar’ algısını yıkmaya yönelik bir mücadele. Ve yine siyasetin/düzenin/geleceğin baba kız dinlemediğini ortaya koymakta. Civan Yusuf’un Köroğlu’ndan miras kalmış atı CENNET ve babası Âşık Kerem ise, romanı zenginleştiren, onun halk hikâyeciliğine temas eden yönünü kuvvetlendiren unsurlardan.

Söz konusu ‘Sus Barbatus!’ olduğunda, onu elden bırakmak, oldukça zor. Evet, dinlediği hikâyeleri Faruk Duman yazmasa belki de kimse yazmayacaktı. Fakat, şunu da unutmamak gerekir ki, aynı zamanda hiç kimse ‘onun gibi’ yazamayacaktı. ‘Sus Barbatus! 2’, tüm büyüyle okurunu bekliyor. Bundan böyle dikkatimiz bir ‘son’ olan üçüncü ciltte olacak. Merakla, ilgiyle ve Faruk Duman’a teşekkürle...

Özcan Yılmaz: Her zaman, her yaşta keşfedilecek yazarlar olacak

Özcan Yılmaz'ın kaleminden 'Akıp Giden Günlerimiz', Notos Yayınları tarafından yayımlandı. "Kurmaca dışında tarafsız olmak mümkün değildir diye düşünüyorum" diyen Yılmaz ile 'Akıp Giden Günlerimiz'i konuştuk.

demet aksu

'Akıp Giden Günlerimiz', hayatla arasına mesafe koymuş, belki hayattan bıkmış, sıradan, günlük yaşantımızın içinden, geçmişimizden ve belki geleceğimizden tanıyabileceğimiz karakterleri ve yazarının mesafeli, soğuk ve nerede olması gerektiğini bilen bir dille aktardığı sekiz öyküden oluşuyor.

Özcan Yılmaz'ın ilk öykü kitabı 'Akıp Giden Günlerimiz', Notos Yayınları etiketiyle okuyucusuyla buluştu. 'Akıp Giden Günlerimiz', hayatla arasına mesafe koymuş, belki hayattan bıkmış, sıradan, günlük yaşantımızın içinden, geçmişimizden ve belki geleceğimizden tanıyabileceğimiz karakterleri ve yazarının mesafeli, soğuk ve nerede olması gerektiğini bilen bir dille aktardığı sekiz öyküden oluşuyor. Öyküler kitap boyunca zaman ve anlatıcı açısından da ayrı bir tat bırakarak ilerliyor. Özcan Yılmaz ile öyküyü ve öykülerini konuştuk.

"Adamın Köpeği", kitapta okuyucuyu karşılayan ilk öykü. Bu bir tesadüf gibi durmuyor. Okuyucuyu anlatım biçiminiz, olay örgünüz ve karakter yaratımınızla oldukça başarılı bir öykü ile tanıştırıyorsunuz. Bu öykünüzü konuşmak isterim.

Editörümle birlikte karar verdik ilk öykü olmasına. Atmosferiyle diğer öykülerden biraz farklı. Çünkü bu öyküde mekân birincil öge. Yaşadığımız, nefes aldığımız yerin hikâyemizdeki önemi ortaya koymak istedim. Her gün adımladığımız sokaklardan, soluduğumuz havadan, karşımıza çıkan canlı, cansız varlıklardan ayrı bir hayatımız yok aslında. Ne yaşıyorsak hep birlikte tecrübe ediyoruz. Belki bu nedenle, içine doğduğumuz, sonu görünmez şiddetten kaçmamız mümkün değil. Ana karadan ayrı bir adada olsak bile gelip buluyor bizi ve ne olduğunu anlamadan, o uzak durmaya çalıştığımız şiddetin, hatta bazen vahşetin, dibine kadar kendimizi batmış buluyoruz.

Bildik bir biçimi tercih ettim, olay örgüsü de yavaşça ele geçirsin okuru istedim. Hikâyenin kendisi güçlüyse onu en saf haliyle aktarmayı tercih ediyorum. Bu öyküde doğrudan anlatılan

iki ana karakter var ve onların çatışması üzerinden gerilim işliyor. Ancak bir de anlatılmayan, başkalarının anlatılarında var olabilen, belki de esas kahraman var, sonda ortaya çıkıyor. Bana kalırsa aralarında anlatılmaya en çok değer o.

Özcan Yılmaz

‘ANLATICI HEP ANLATILAN ZAMANIN İÇİNDE KALSIN İSTİYORUM’

Tabii tüm bunları yaparken “öyküde zaman” konusunda oldukça emek verdiğiniz gözden kaçmıyor.

Bana kalırsa zaman, öykünün en önemli boyutudur. Diyebilirim ki, zamana karar vermeden bir öyküye başlayamam. Öykülerde birden fazla zaman kullanmayı seviyorum, “Adamın Köpeği”nde doğrudan akan bir zaman var görünürde, öyle de olmalı, sonunda ne çıkacağını merak ettiğimiz bir takip hikâyesi çünkü bu, ama yine de anlatılmayan zamana dair işaretler mevcut. Bu kitapta sanırım çokça böyle örnek var. İstiyorum ki, anlatıcı neredeyse hep anlatılan zamanın içinde kalsın. Ancak bazen dışarı çıkması gerekiyor, olan biteni camdan izler gibi görebilmek için. Neyi hangi zamanda anlatmak istediğimizden emin değilsek öyküde bu tereddüt izleri hemen kendini belli ediyor.

‘KURMACA DIŞINDA TARAFSIZ OLMAK MÜMKÜN DEĞİLDİR’

“Çok Güzel Olmayan Öyküler”de, “Yazdıkları kişisel ama kendisinden pek bahsetmiyor. Bende anlatacak hali yok elbet, başına gelenleri bir başkasının başına gelmiş gibi yazıyor. Kullandığı anlatıcı genellikle ben dilini tercih

Öyküler kitap boyunca zaman ve anlatıcı açısından da ayrı bir tat bırakarak ilerliyor. Özcan Yılmaz ile öyküyü ve öykülerini konuştuk.

Yaşadığımız, nefes aldığımız yerin hikâyemizdeki önemini ortaya koymak istedim. Her gün adımladığımız sokaklardan, soluduğumuz havadan, karşımıza çıkan canlı, cansız varlıklardan ayrı bir hayatımız yok aslında.”

ediyor ama bunu öyle bir yapıyor ki, ortada ben namına bir şey yok” diyerek öykünün içine sızdırdığınız bir anlatıcı hikâyesi var. Ardından “Yatak Odamızdaki Yuva” öyküsünde, Enver-Nesrin ve tanrı anlatıcıyla karşımıza çıkıyorsunuz. Öyküde anlatıcı kullanımını, anlatı zamanıyla anlatılma zamanı ve anlatılmayanları okuyucuya hissettirme başarınıza değinmek isterim.

Hepimiz öyle ya da böyle anlatıcıyız. Neyi anlatmak istediğimize göre anlatıcı tipini seçiyoruz. Kendimizle dalga geçerek başkalarını güldürmek istiyorsak ya da kendimize acıyarak başkasının ilgisini çekmek isterken ya da yaşadığımız çevreyi, dünyayı eleştirirken kendimizi yüceltmeye çalışırken hep farklı anlatıcılar kullanıyoruz. Kurmaca dışında tarafsız olmak mümkün değildir diye düşünüyorum. Onda bile, tarafsızlığa en yakın olduğumuz o pozisyonda bile, önyargılarımız, öğrendiklerimiz, bildiğimizi sandıklarımızın dışına çıkmak epey güçtür. Bu durumda her hikâye kendi anlatıcısını yaratır. Ona inanmaktan, onun gösterdiklerine bakmaktan başka çaremiz yoktur. Elbette aklımızın bir köşesinde her zaman gerçekleri kendisine göre çarpıtıyor olma ihtimali yatar. Öyleyse ben anlatıcı ya da tanrı anlatıcı fark etmez, her zaman biliriz ki, okuduğumuz bir başkasının başına gelmiştir. İsterim ki, -elbette böyle olmak zorunda değil, kaldı ki ben de sıklıkla böyle yapmıyorum- anlatıcı hiç olmasın, her şeyi karakterler ya da hikâyenin kendisi anlatsın. Belki bir gün anlatıcıyı tamamen yok ettiğim bir öykü yazarım. Bunun ne kadar güç olduğunu bilerek.

Anlatıcı kullanıldığında ister istemez onun da kendine ait bir zamanı oluyor ve bu bazen anlatının zamanıyla kesişiyor, bazen uzaklaşıyor.

Anlatıcı
kullanıldığında ister
istememez onun da
kendine ait bir
zamanı oluyor ve
bu bazen anlatının
zamanıyla kesişiyor,
bazen uzaklaşıyor.
Benim tercihim
mümkün
olduğunca
anlatının
yanı başından
her şeyi anlatmak.”

Akıp Giden Günlerimiz,
Özcan Yılmaz, 193 syf.,
Notos Kitap, 2020.

Benim tercihim mümkün olduğunca anlatının yanı başından her şeyi anlatmak. Her uzaklaştığımda doldurmak zorunda hissettiğim bir mesafe oluşuyor. Elimden geldiğince bu mesafeleri ben değil de okur doldursun diye uğraşıyorum. Benden, hatta tanıdığım herkesten daha zeki bir okur için yazıyorum. Benim akıl edemediğim bağlantıları yakalayıp bana bir gün sunacağını hayal ediyorum. Bence düşünülen daha kıvrak zekaya sahip bir okur kitlesi var. Hak ettiği ilgi verilirse anlaşılacak metin yoktur. Tamamen anlaşılmiş, bütün sırlarını açık etmiş metin de yoktur, onu çoğaltan okurdur zaten, yazarın ne yazdığını ve ne yazmadığını bilmesi yeter, gerisi okurun çözümü.

‘BUGÜN ÇOK FAZLA SIFATIMIZ VAR YA DA ROLÜMÜZ...’

“Nedim Şair Olmak İstiyor” öykünüzde, Nedim ve Serap’ın hikâyesini konu alıyorsunuz. Serap’ın olmak istediği gibi öğretmen ve anne oluşuna, Nedim’in ise istediklerini bir türlü olamayışına şahitlik ediyoruz. Nedim neden bunu seçti?

Bu bir seçim miydi, emin değilim. Serap, öğretmen olmak istediğinde ne yapması gerektiğini tam olarak biliyordu; ya Nedim, şair olmak isteyen biri ne yapmalı? Şair olmak istemeyi o mu seçti? İçinde doğan ilk itki hangisiydi, şiir yazmak mı, şair olmak mı? Bir öykü, roman, şiir okuyup ondan etkilendiğimizde aynısını neden yapmak istiyoruz? Ona eş bir eser mi ortaya çıkarmak istiyoruz ya da kitabın kapağında ismi yazan kişinin rolünü mü? Böyle sorular çoğaltılabilir, herkesin kendine göre bir yanıtı olabilir. Benimki de böyle bir öykü oldu sanırım. Bugün çok fazla sıfatımız var ya da rolümüz, bazıları cinsiyetle ilgili, bazıları sahip olduklarımızdan yola çıkarak adlandırılıyor. Bazıları da bize ya-

Kitaptaki öykülerin geneline baktığımızda, çok güçlü, renkli karakterle karşılaşmıyoruz. Çoğunun hayattan bıkkın kişiler olduğu aşikâr. Sıradan, günlük yaşantımızın içinden, geçmişimizden ve belki de geleceğimizden tanıdığımız insanlar hepsi. Tam da kitabın ismine uygun konuların karakterleri.

kıştıırılıyor. Anne ya da baba olduğumuzu bile çocuğun bize öyle demesiyle idrak etmiyor muyuz? Demek ki bir şey olmak için yola çıktığımızda bir başkasının, ötekinin yargısına kendimizi bağlamış oluyoruz aynı zamanda.

Nedim, öykünün başında şair olmak istiyor ve bunun için şiir yazmaya çalışıyor. Bunun dışındaki kalan her şey onun için bahane, kabahat, tamir edilmesi gereken bir arıza. Sürekli yaptığı, yapmadığı seçimleri sorguluyor. Ne zamanki bunun pekâlâ bir seçim olmak zorunda olmadığını keşfediyor, sanırım o zaman şiir yazmaya başlıyor. Elbette bu benim, bir tek benim, öyküden çıkarımım.

Kitaptaki öykülerin geneline baktığımızda, çok güçlü, renkli karakterle karşılaşmıyoruz. Çoğunun hayattan bıkkın kişiler olduğu aşikâr. Sıradan, günlük yaşantımızın içinden, geçmişimizden ve belki de geleceğimizden tanıdığımız insanlar hepsi. Tam da kitabın ismine uygun konuların karakterleri. Karakter yaratma konusunda neler söylemek istersiniz?

Evet, bıkkınlık var baş karakterlerin neredeyse hepsinde. Coşkularını kaybetmişler. Derya, Rene, Komutan, belki Serap, biraz Serdar Bey, biraz Bahar ya da Yalçın gibi coşkularını, neşelerini, hayata dair iyimserliklerini koruyanlara karşı bazen küçümseyici bazen kıskançlıkla bakıyorlar. Biraz öykülerin yazıldığı dönemin bendeki izlenimiyle ilgili sanırım. Onca olan bitene rağmen bir kısmımız hayata kaldığı yerden devam etme peşinde, yapabildiği bu. Yeterince üzüldüklerine, gözyaşı döktüklerine ikna olmuşlar. Kolayca ya da zorlanarak da olsa içeriye gömülmüş şeyleri var. Bunların üzerine gerçekten çivi çakılmış, rol yapmıyorlar aslında. Dışarı çıkan, dışarıda vakit geçirmeye gücü

Son öykümdeki karakterin ismi yok. Fiziksel görünümüyle ilgili de çok az bilgi var. Ama sanırım, yani öyle umuyorum en azından, okurun gözünde canlanmıştır.

yeten insanların çoğu eğlenmek istiyor. Belki içeride eğlenemiyor ya da yetmiyor sadece orası. Bana kalırsa dışarı ve içerisi bir artık. Sokaklar sessizlik ve yalnızlık isteyenlere de ait olmalı. Ama öykülerde kimseyi yargılayamam. Onların heyecanlarını, boş vermişliklerini, hiçbir şey olmamış gibi devam etme kararlılıklarını elimden gelince yansıtmaya çalıştım. Sanırım böyle yapınca baş kişiler bir karaktere dönüştüler. Ve dolayısıyla ötekiler de. Karakter yalnızca kendisiyle değil, kanımca, en çok da çevresiyle var olur. Onunla kurduğu sözlü iletişim ya da gözle görünür davranışlarıyla.

Son öykümdeki karakterin ismi yok. Fiziksel görünümüyle ilgili de çok az bilgi var. Ama sanırım, yani öyle umuyorum en azından, okurun gözünde canlanmıştır. Bugün görsel dünyamız çok kapsamlı. Belki eskiden yazılı metinlerin öylesi ayrıntılara yer vermesi beklenirdi ama bugünün dünyasında hepimizin gözünün önüne kolaylıkla getirebileceği o kadar çok örnek var ki.

“Otobüslerin Vardığı Yer”, Melek Hanım ve Serday Bey’in söyledikleri kadar söyleyemediklerini de hissettiren bir öykü. “Ben kuralara uymaktan başka bir şey yapmadım Melek. Çocuklarımın da uymasını bekledim” diyor Serdar Bey. “Bir kereliğine beni ya da çocuklarını ya da seni umursamayan başkalarını düşünmeyi bırak, içinden geleni yap” diye yanıt veriyor Melek Hanım. Bu yüzleşmeyle ilgili neler söylemek istersiniz?

Birliktelikler uzadıkça çiftlerin birbirine söyledikleri gerçeklerden uzaklaşır. Hiç yalan söylemek gibi bir niyetleri olmasa da. Ama yine de önemlidir söyledikleri çünkü söylenmeyenleri barındırır ve ancak onlar aracılığıyla bazı şeyle-

Bugün görsel dünyamız çok kapsamlı. Belki eskiden yazılı metinlerin öylesi ayrıntılara yer vermesi beklenirdi ama bugünün dünyasında hepimizin gözünün önüne kolaylıkla getirebileceği o kadar çok örnek var ki...”

rin üzerine az da olsa ışık düşer. Biriyle önemli bir konuşma yaptığımız zamanları hatırlayalım, sonrasında üzerinde düşündüğümüzde keşke şunları da söyleseydim dediğimiz olmaz mı? Melek Hanım ve Serdar Bey aralarındaki en önemli meseleyi belki de gerçek manada hiç konuşmamışlar. Biri ötekine üstünlük sağlamaya çalışmış, onu susturana dek konuşmuş durmuş. Kimse kimseyi dinlemiyor aslında. Çünkü dinlemek hiç de kolay değil, en azından konuşmaktan çok daha zor. Bunun için karşıdakinin ne anlattığıyla ve kim olduğuyla ilgili asgari bilgiye ihtiyaç var. Ve ne yazık ki birlikte geçirilen zaman ne kadar uzun olursa olsun, her zaman, hatta çoğunlukla da diyebilirim, bu konuda işe yaramıyor. İnat ve anlayışsızlık benim daha çok rastladığım huylar. Buradan sahici bir yüzleşme çıkması zor. Ama işte bazen felaketler ya da başa gelmesinden en çok korkulan şeyler böylesi yüzleşmeleri zorunlu kılabilir.

‘KULLANDIĞIM HERHANGİ BİR ARACIN NEREDE OLMASI GEREKTİĞİNİ BİLMEK İSTERİM’

Öykülerinizde değişmeyen, okuyucuya mesafeli, soğuk ve nerede olması gerektiğini bilen bir dil var. Öyküler bütünlüğünde yakalanması zor ama yakalandığında da gerçek öyküyü ve öykücüyü ayırt etmeye yarayan en önemli unsurlardan biri dil olsa gerek. Öykülerinizdeki bu dil ile ilgili konuşmak isterim.

Bu kitapta dilin tam da dediğin gibi olmasını istedim. Öykünün niteliğini belirleyen kullanılan araçlara hakimiyettir bence. Dil de benim için önemli bir araçtır. Kurgu, karakter, atmosfer gibi. Ama şimdiye kadar en çok önemsendiğim hep hikâye oldu ve sanırım bu ilerde de pek değişmeyecek. Öykülerin konusu, dönemin

Öykünün niteliğini belirleyen kullanılan araçlara hakimiyettir bence. Dil de benim için önemli bir araçtır. Kurgu, karakter, atmosfer gibi.”

atmosferi, karakterlerin doğası, bunlardan ötürü böylesi bir dil kullanmak istedim. Kullandığım herhangi bir aracın, sanırım en çok da dilin, nerede olması gerektiğini bilmek isterim. Kontrolü elinde bu kadar sıkı tutmak istemeyenlere saygı duyuyorum, öylelerini de zevkle okuduğum oluyor ama kendimi tanıdığım kadarıyla böylesi bana göre değil.

Ayrıca günümüzde daha fazla mesafeli, soğuk dil kullanımına ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Korkutucu bir ayrışmaya zorlanıyoruz, neredeyse arkamızdan itiliyor ve buna dair yazmak istediğimde elimdeki en kullanışlı araç soğukkanlı dil. Çoğunlukla duygusuzlukla karıştırılabiliyor, bu da normal çünkü dışarıya gösterdiğimiz aşırılıkları duygusallık olarak adlandırmaya yatkınız. Oysa bir adamın çocuklarını sevmemesi ya da sevememesi (onlardan nefret etmesi değil), onlara dair hiçbir şey hissetmemesi de pekâlâ anlatılması gereken duygusal bir durumdur ve bunu yapış yapış bir dille yapamazsınız. Öylesi bir dille tek anlatılabilecek olan yapış yapışlıktır.

Kitaptaki bazı öykülerin bazı yerlerinde karakterlere çok yaklaştığım yerler de, ‘biraz daha mesafe olabilirdi’ dediğim yerler de var. Yoğunlaşmak istediğimde ilk aklıma gelen yakınlaşmak, merceğin ölçüsünü artırmak geliyor, belki bunun üzerinde daha fazla düşünmeliyim.

‘Beni Burada Bekle’de diğer öykülerinize de yabancı olmayan aile kavramından uzaklaşma var. Aile kavramı, baba olamama halleri, baba-çocuk mesafesiyle ilgili neler söylemek istersiniz?

Günümüzde daha fazla mesafeli, soğuk dil kullanımına ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Korkutucu bir ayrışmaya zorlanıyoruz, neredeyse arkamızdan itiliyor ve buna dair yazmak istediğimde elimdeki en kullanışlı araç soğukkanlı dil.”

Niçin içinde olduğunu bilmediğimiz, buna ikna olmadığımız her yerde tutsak sayılırız. Bir yerin içine girmeden önce niçin orada bulunmamız gerektiği üzerine pek düşünmüyoruz sanırım. Aile de böyle kurumlardan. Kendimizi aile içinde buluruz, neredeyse bir anda. Aynısı babalık için de geçerlidir, üstüne babalık aile kurumunun resmi ve gayri resmi başı sayılıyor. Bu sözde ayrıcalığı, başkalarının üzerinde iktidar kurma fırsatını reddetmek, hele bu rolü üzerine geçirmek epey mümkün görünüyor ve düpedüz teşvik ediliyorken, kolay değildir. Öyküdeki baş kişinin çelişkisi de bu sanırım; baba olmak, hükmetmek hoşuna gidiyor ama tek kişilik bir gelecek hayali var. Öykü aslında sevmekle ilgiliydi en başta, sevdiğin birini yitirmekle, yazdıkça ipleri ne kadar elimizde tutabildiğimizle ilgili bir şeye dönüştü.

Hepimiz, öyle ya da böyle bir ailenin içine doğuyoruz. Onun içinde büyüyoruz, yanlışlar yapıyoruz, onu kabul etmiyoruz ya da hep onun gibisini arıyoruz. Hakkında ne düşünürsek düşünelim aileyi, üzerimizdeki etkisini, bizi dönüştürdüğü şeyi yadsıyamayız. Ailemizi seçemeyiz, doğru ancak istediğimiz aileyi kendi başımıza kurmak da mümkün. Aynısı babalık için de geçerli. Başka birine sahip olduğunda değil, kimseye sahip olamayacağını öğrendiğinde baba oluyorsun.

“Adam genç değil artık” bu öykünün giriş cümlesi ve diğer birkaç öyküde de yaş, yaş almak, yaşlılık üzerine göndermeler var.

Yaş, tamamen sayılarla ilgili bir konu. Her şeyi numaralandırmaya bayılıyoruz, sonra da bu sayılar üzerinden değerlerine karar veriyoruz. Altmış beş yaşın kırktan daha yaşlı olduğunu kim bilebilir ki? Zamanı dilimlere ayırıyoruz ve

Kurgu karakterlerin biz ölümlülerden farkı, küçük bir şansları da olsa, sonsuza dek, en azından okumayı becerebilen son kişi hayatını kaybedene dek yaşayacak olmaları. “

sanki her biri diğerine eşmiş gibi ölçümler yapıyoruz. Pratikte faydası var elbet böyle bir yöntemin ama insan denen karmaşayı böylesine basit bir yöntemle anlayamayız ki. Bedenimiz yıllar geçtikçe bize bir şeyler söylemeye, işaret etmeye çalışabilir, kulak vermek gerek. Ancak bana sorsanız zihnimizin ilerleyişi zamandan bağımsız, bambaşka bir hikâye. Gençken daha cesur davranılabileceği varsayılır, aptallığı cesarettten ayırmayacaksa bir itirazım yok buna. Oysa insan ancak deneyimle, kendisinin tecrübe ettiği ya da bir başkasınınkini okuyarak, dinleyerek, izleyerek, cesaret gösterebilir ya da gerçekten arzu duyabilir ya da hayal kurabilir ya da bir şeyler yaratabilir. Ve evet âşık olabilir. Bütün bunların da yaşla bir alakası yok.

‘KİMSE ÖLÜMÜ HAK ETMEZ, HERKES ONA LAYIKTIR ZATEN’

Bahar’ın “Saklı Hayatı”nda, Bahar’ı yani ablasını, teyze kızını silip Safinaz’ını özleyen bir karakterle karşı karşıyayız. “Ablam Safinaz olmaya devam etseydi, o incecik kolları ve bacakları ve bedeniyle hiçbir şey olmamış gibi iki aracın arasından sıyrılıp geçer, sonsuza dek canlı kalırdı” diyerek bitiriyorsunuz öyküyü. Safinaz sonsuza dek ölümü hak etti mi?

Kimse ölümü hak etmez, herkes ona layıktır zaten. Kurgu karakterlerin biz ölümlülerden farkı, küçük bir şansları da olsa, sonsuza dek, en azından okumayı becerebilen son kişi hayatını kaybedene dek yaşayacak olmaları. Safinaz yaşıyor, benimkini bilmem ama Temel Reis’in sevgilisi daha uzun süre yaşayacak gibi görünüyor. Bahar ise biraz daha yaşayabilirdi. Bunun ona ne faydası olurdu bilmem, muhtemelen hayatının bir yerinde yaşamaktan vazgeçmiş, kendini akışa bırakmıştı zaten. Sonu öyle dehşetli olma-

Benim için yazmak ve okumak hiçliğin yerini aldı. Böyle çok kişi olduğunu biliyorum. Bu da başka türlü bir kaçış, belki görmezden gelme olabilir.”

sa belki bu öykünün karakteri olmayacak, aramızda dolaşmaya devam edecekti.

İhsan, öyküde ismi bir kere anılan -o da neredeyse çalakalem- başkişi, Safinaz'ı yaratırken Bahar'ın öleceğini biliyordu. Bahar'ı öldürmeden yaratamazdı onu. Ve ancak aklından teyze kızını ya da ablasını çıkarırsa, onu bir daha hiç anımsamamayı başarırsa bunu yapabilirdi. Bir karakter yarattığımızda, bir öykü, herhangi yaratıcı bir eser, ona esin kaynağı olmuş bir şeyler illa ki vardır. Yazmaya, yaratmaya başlar başlamaz unutulur ama o. Hiç yokmuş gibi davranırız. Karşıma çıkıp biri dese ki, 'ama bu benim, şu sensin', gülüp geçerim. İhsan'ın karşısına ise Bahar'ın, ilham kaynağının ölüm haberi çıkıyor. Onun istediği, belki benim de, dünyanın farklı bir yer olması, ince kolları ve bacaklarıyla Bahar'ın körüklü otobüslerin arasından sıyrılıp kurtulabileceği bir yer. Gerçek hayatın kurmacayı önünde sonunda paramparça etmediği bir yer.

Kitabın son öyküsü “İşe Yaramanın Onca Hali”, beş bölümden oluşan ve bölümlerde de kendi içinde başlıklara ayrılan hiçlik, sürüklenme, rutin hayat, iş ve işsizlik, döngü, isteksizlik, yalnızlık yani kısaca insanlık hallerini birçok örneğini bir kişi üzerinden verdiğiniz, biçem olarak farklı bir öykü.

Bir yolculuk hikâyesi o. Bildik kariyer hikâyelerinden biraz farklı elbet. Bugün önemli bir kesim için ihtiyaç duyduğu bir bedel karşılığı iş hayatına, kariyerine takas ettiği ciddi bir zaman dilimi söz konusu. Şanslı görünen kimse bu insanlar. Bir bakıma öyleler, nereden baktığınıza bağlı. Öte yandan başarının göstergesi olarak sunulan mevkilerin sayısı sınırlı. Bu da dışarıda kalanlar için kaçınılmaz bir başarısız-

Paramparça ve her bir parçanın ayrı bir ismi olmasının da bir nedeni var elbet. Sıkıcı ve rutin görünen bir hayatı dümdüz, bütün bir parça olarak anlatmak istemedim.”

lık yanılması yaratıyor. Sayılamayacak kadar kalabalık ve zaman ilerledikçe çığ gibi büyüyen, sözde başarısızlar ordusu. Düzenin ürettiği her anlama karşılık, ki bu da oldukça tartışmalı bir anlamdır, onlarca, bazen yüzlerce hiçlik ürüyor. Ne işe yaradığını bilmeyen kalabalıklar sokakları, marketleri, alışveriş merkezlerini, tatil beldelelerini dolduruyor. Bunca hiçliğin yerine geçmek için hazırda bekleyenler de cabası.

Benim için yazmak ve okumak hiçliğin yerini aldı. Böyle çok kişi olduğunu biliyorum. Bu da başka türlü bir kaçış, belki görmezden gelme olabilir. Kabul ediyorum. Anlamsız döngü böyle yapınca daha anlamlı hale gelmiyor. Aslında bir şekilde bir yerlere kayıt düşüyoruz hepimiz. Aksi takdirde tamamen yok olup gitmekten korkuyoruz belki.

Biçem olarak, parçalı olsun istedim bu öykü. Uzun oldu, daha uzun da olabilirdi. Dediğiniz gibi çok fazla mesele var içinde, saydıklarınıza ek olarak; birine ya da bir yere ait olmak, sürekli bir kıyas içinde yaşama ağrısı, takdir görme, beğenilme arzusu, eşyanın değeri, dostluk: başlangıç ve yitimi, kazanç üzerinden derecelendirmeye kapılıp gitme, çevredeki herkesin davranışlarını sahip oldukları kıymetli kağıtlara göre değerlendirme; saydıkça sayabilirim, liste uzar gider. Yaşadıklarımıza biraz dışarıdan bakabildiğimizde, gördüğümüz çoğunlukla acı bir mizah oluyor. Bu yüzden bu parçaların biraz da komik olmasını istedim. İroni falan değil basbayağı komedi. Özellikle patronlu bölümlerde buna yaklaştığımı umuyorum. Yazarken en çok eğlendiğim parçalar onlar oldu. Muhtemelen buna benzer şeyler yaşayanlar da onları yaşarken değil ama sonradan düşündüklerinde ya da birine anlattıklarında çok eğleniyorlardır.

Öyküye karşı kabul etmem gerekir ki biraz zaafım var. Okuyabileceğimden fazlasına ilgi duyuyorum ve onları elimin altına aldığımda, onlara sahipmişim gibi, onlarla ne istesem yapabilirmişim gibi düşünmek hoşuma gidiyor.”

Paramparça ve her bir parçanın ayrı bir ismi olmasının da bir nedeni var elbet. Sıkıcı ve rutin görünen bir hayatı dümdüz, bütün bir parça olarak anlatmak istemedim. Her gün aynı sıkıcı işi yapan insanın hayatını da öyle sanmak, öyleymiş gibi anlatmak bana oldukça kibirli bir davranış gibi geldi. Bana kalırsa hepimizin hayatı ne kadar sıkıcıysa o kadar da eğlenceli; bazen daha fazla acı veriyor ve acı dayanılmaz hale gelince değiştiriyoruz, yeni bir sıkıcı, eğlenceli hayata kaptırıyoruz kendimizi.

‘HER ZAMAN, HER YAŞTA KEŞFEDİLECEK BİRİLERİ OLACAK’

Son olarak, bilinçli bir ustalıkla ördüğünüz öykü yolculuğunda size eşlik eden öyküler ve öykücüler?

Öyküye karşı kabul etmem gerekir ki biraz zaafım var. Okuyabileceğimden fazlasına ilgi duyuyorum ve onları elimin altına aldığımda, onlara sahipmişim gibi, onlarla ne istesem yapabilirmişim gibi düşünmek hoşuma gidiyor. Kontrolümün dışında olmasından rahatsız olmadığım yegâne alışkanlığım öykü okumak ya da okumaya çalışmak. Hatırlayabildiğim ilk avım: Sigara içen, bıyıklı avuç içi kapağıyla Esendal, ‘Otlakçı’. Sonrasında: Bacakların arasında çakan şimşek kapaklı Orhan Kemal, ‘Yağmur Yüklü Bulutlar’. Sait Faik’i okuldan biliyordum, çok da severdim ancak nedense bedelini ödeyip kitabını satın almak için yılların geçmesi gerekti. İyi ki de öyle oldu çünkü ‘Lüzumsuz Adam’ tam da olması gereken zamanda karşıma çıktı. Sabahattin Ali, Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, Vus’at O. Bener ve Ferit Edgü öyküleri sonradan geldi. Bazen düşünürüm, ‘Çıkılmayan’ ya da ‘Korkuyu Beklerken’ ya da ‘İlki’yi çok daha gençken, yolun başındayken okusay-

Kontrolümün dışında olmasından rahatsız olmadığım yegâne alışkanlığım öykü okumak ya da okumaya çalışmak. Hatırlayabildiğim ilk avım: Sigara içen, bıyıklı avuç içi kapağıyla Esendal, 'Otlakçı'. Sonrasında: Bacakların arasında çakan şimşek kapaklı Orhan Kemal, 'Yağmur Yüklü Bulutlar'."

dım ne olurdu, bir şey fark eder miydi? Yanıt vermesi zor, belki değışirdi. Ama bunun çok da önemli olduğunu düşünmüyorum artık. Özcan Ergüder, Feyyaz Kayacan, Selçuk Baran gibi yazarlar yeni keşfediliyor. Demek ki her zaman, her yaşta keşfedilecek birileri olacak. Heyecan verici olan da bu değil mi?

Çeviri öyküler açısından da şanslı olduğumu zu düşünüyorum. Harika yazarları minnettar olmamız gereken yayınevleri ve çevirmenler sayesinde tanıyoruz. Sanırım okuduğum ilk çeviri öykü Çehov'a aitti. Sonrasında O.Wilde, Poe, Bukowski, Hemingway geldi. Erkek ve Anglosakson ağırlıklı bir liste. Uzun bir süre böyle devam etti sanırım, Carver, Cheever, Bolano, Cortazar, Stamm, Rothmann, Zambra, hepsi erkek. Flannery O'Connor ve Woolf ve Munro'ya dek böyleydi. Sonra J.Carol Oates, Lydia Davis, Amy Hempel, Agota Kristof gibi yazarlar ve Yüz Kitap, Notos, Jaguar, Nebula gibi yayınevleri girdi kitaplığıma ve sanırım giderek çoğalıyorlar. Açıkçası öyküde ya da başka türde okuyacağım kitaba karar verirken cinsiyet en son aklıma gelen şey. Yine de en çok okuduklarıma baktığımda erkeklerin ağırlığını görüyorum ve bundan pek memnun değilim.

Elbette öykülerin dışında da bana eşlik eden çok fazla şey var. Roman, deneme kitapları, kendi yaptığım şarkı listeleri, filmler, diziler, futbol/basketbol karşılaşmaları, konserler, ressamların ve mimarların hayat hikâyeleri... Çoğaltabiliriz bunları. Bana kalırsa bir yazarı benzersiz kılan da nereden olursa olsun biriktirdiklerini kendine has bir şekilde, elbette büyük harfleri kullanmaya gerek kalmadan aktarmasını becermek.

Baharatları keşfeden Avrupa, Avrupa'yı fetheden baharatlar

Yemek yazarı ve şef Michael Krondl'in kaleminden 'Lezzet Fetihleri', İletişim Yayıncılık tarafından okurla buluştu. Krondl, Venedik'e, Lizbon ve Amsterdam'a başrolü verdiği 'Lezzet Fetihleri'nde, tüm bu süreçler üzerinden incelediği baharatların, dünya ve yemek tarihine katkısını ortaya koyuyor.

ali bulunmaz

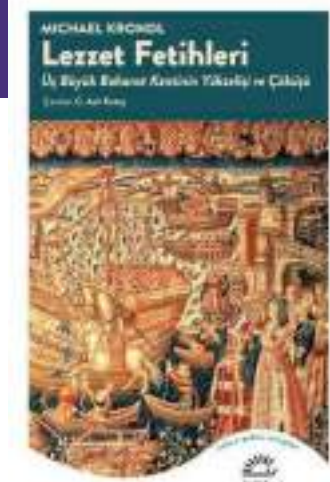
Yemek yazarı ve şef Michael Krondl'ın kaleminden 'Lezzet Fetihleri', İletişim Yayıncılık tarafından okurla buluştu.

Epey zamandır revaçta olan yemek kültürü araştırmaları, hem yeni bir tarih yazıcılığına kapı araladı hem de bu bağlamdaki politik göstergelerin dikkate alınmasını sağladı. İktidar ve otorite oluşturma babında önemli bir öge olarak öne çıkan yemek ve yeme-içme kültürü, Artun Ünsal'ın deyişiyle “siyasetin gıdası”ni ve “gıdanın siyaseti”ni anlayıp anlatmak için araştırmacılara imkânlar sundu.

Başka bir deyişle güç gösterilerini ve Claude Levi-Strauss'un ifadesiyle “kültürel beslenme”-yi, keşifleri, gelenekleri, kültürlerarası alışverişi, iletişimi, farklılık ve ayrıcalıkları kavramada hayatî unsurlardan biri hâline geldi. Dahası, yeme-içme kültürü, otantikliğin ticarete dökülmesinde ve coğrafi sınırların ortadan kaldırılmasında önemli bir rol oynadı; gastronomiliyetçiliğin, mutfak milliyetçiliğinin ve gastrodiplomasiinin filizlenmesini sağladı.

Atsuko Ichijo ve Ronald Ranta, 'Yemek ve Ulusal Kimlik' (Çeviren: Emrullah Ataseven, Ayrıntı Yayınları, 2018) başlıklı kitabında; “Tüketiciler, üreticiler, büyük sermayeler, sivil toplum kuruluşları, ulus devlet ve uluslararası organizasyonlar, yemek hakkını korumak için çarpışır” demişti. Dolayısıyla yiyecek ticaretini ve kültürel fetih hareketlerini bu başlık altında toplayabilir, küreselleşmenin ve sömürgeciliğin nüvelerini burada arayabiliriz. Diğer bir ifadeyle tarihi okurken yeme-içme kültürüyle bağlantılı ticari faaliyetlerin, fetihlerin, köleciliğin, medeniyet tartışmalarının ve siyasi manevraların izini sürebiliriz.

Yemek yazarı ve şef Michael Krondl; Venedik'e, Lizbon ve Amsterdam'a başrolü verdiği 'Lezzet Fetihleri'nde, tüm bu süreçler üzerinden incelediği baharatların, dünya ve yemek tarihine katkısını ortaya koyuyor.

Lezzet Fetihleri - Üç Büyük Baharat Kentinin Yükselişi ve Çöküşü, Michael Krondl, Çev: C. Aslı Kutay, 266 syf., İletişim Yayıncılık, 2020.

“Üç Büyük Baharat Kentinin Yükselişi ve Düşüşü” alt başlığıyla yayımlanan ‘Lezzet Fetihleri’nde Kronndl, baharatları keşfeden Avrupa’yı ve Avrupa’yı fetheden baharatları, o günlerin tarihî, siyasi, sosyal ve ekonomik koşullarıyla bir arada ele alıyor.

BRAUDEL’İN BAHARAT ALEMİ’NE SEYAHAT

“Üç Büyük Baharat Kentinin Yükselişi ve Düşüşü” alt başlığıyla yayımlanan ‘Lezzet Fetihleri’nde Kronndl, baharatları keşfeden Avrupa’yı ve Avrupa’yı fetheden baharatları, o günlerin tarihî, siyasi, sosyal ve ekonomik koşullarıyla bir arada ele alıyor. Bir başka deyişle Ortaçağ’da, Rönesans’ta ve Yeniçağ’da Akdeniz, Kıta Avrupası, Hindistan ve Mezopotamya tarihinin ve kültürünün (tarçın, zencefil, karanfil, muskat, kimyon, kakule, karabiber vd.) baharatlar aracılığıyla Venedik, Lizbon ve Amsterdam tarihi ve kültürüyle kesişimini anlatan yazar, Braudel’in “baharat âlemi” dediği dünyaya dalıyor.

Lezzet Fetihleri, Michael Kronndl, Çeviren: C. Aslı Kutay, 266 syf., İletişim Yayınları, 2020.

Yemekleri lezzetlendirmeden mikropları öldürmeye kadar farklı amaçlar için kullanılan baharatlar, Ortaçağ’dan itibaren hem zenginliğin hem de prestijin göstergesi hâline gelmiş, pahalılığı ve iyileştirici gücüyle ilgi çekmişti. Doğu’ya gidildikçe cennete ulaşılacağına dair inanç, gerçekleştirdiği keşif ve fetih seferlerinde Avrupalıları baharatlarla buluşturan bir başka etkendi.

Kronndl, baharatla buluşmanın Avrupa ve özellikle Venedik, Lizbon ve Amsterdam için ne anlama geldiğini özetlerken okura bir yol haritası sunuyor: “Asya’nın çeşnileri, başka hiçbir yerde Venedik’in, Lizbon’un ve Amsterdam’ın büyük ambarlarındaki kadar refahın can damarı olmamıştır. Bu şehirlerin her biri sırayla dünyanın en büyük kenti olmuştu ve baharat imparatorluğunu yönetmişti. Vasco da Gama, Hindistan’a ulaşip Asya baharatlarının yönünü değiştirene kadar en uzun süre zengin ve güç-

Krondl, kültürel ve ekonomik tarihi anlatmaya karabiber ticaretiyle ünlenen Venedik’le başlıyor; kentin asilzâdelerinin yeme-içme adabı için kurallar koymasıyla hemen hemen aynı zamana denk gelen ve denizleri aşarak gerçekleştirilen baharat ticareti, hem eski yemeklerin yeni tatlara bürünmesini hem de 1400’lerin son çeyreğinden itibaren kentin Avrupa’da “yükselen değere” dönüşmesini sağlıyor.

lü kalan Venedik’ti. Sonrasında sıra, yüz yıl boyunca zengin ve muzaffer olacak Lizbon’a gelir. Daha sonra da Amsterdam, hoş kokulu ganimeti ele geçirir ve tarihçilerin, kentin altın çağı diye nitelendirdiği yüzyılda tüm acımasızlığıyla baharat ticaretine hâkim olur.”

PARLAYAN VE SÖNEN YILDIZ VENEDİK

Baharatlar da diğer yiyecekler gibi salt beslenmeyle ilişkilendirilmemeli; Venedik’i, Lizbon’u ve Amsterdam’ı ihya eden, ardından o zenginliğin sonlanmasıyla bocalamaya iten bu ticari ve kültürel öğeler, mutfak kadar politikayı ve sosyal hayatı da etkilemişti.

Krondl, bu kültürel ve ekonomik tarihi anlatmaya karabiber ticaretiyle ünlenen Venedik’le başlıyor; kentin asilzâdelerinin yeme-içme adabı için kurallar koymasıyla hemen hemen aynı zamana denk gelen ve denizleri aşarak gerçekleştirilen baharat ticareti, hem eski yemeklerin yeni tatlara bürünmesini hem de 1400’lerin son çeyreğinden itibaren kentin Avrupa’da “yükselen değere” dönüşmesini sağlıyor.

Krondl’ın hatırlattığı gibi Venedikli tacirler, tuz ticaretiyle edindiği tecrübeleri baharat ticaretinde kullanıyor. Bu da beraberinde deniz ticaret güzergâhlarının denetimi için başta Cenevizliler olmak üzere pek çok rakiple mücadeleyi gerektiriyor.

Venediklilerin baharat ticaretindeki başarısının, dönemin siyasi, coğrafî ve sosyal koşullarıyla ilgili olduğunu belirten yazar bunları, matbaa sayesinde kentin bir iletişim merkezi hâline gelişinin ve dinî esnekliğin tamamladığını anımsatıyor. Öte yandan, kentteki gelişkin

Venediklilerin baharat ticaretindeki başarısının, dönemin siyasi, coğrafî ve sosyal koşullarıyla ilgili olduğunu belirten yazar bunları, matbaa sayesinde kentin bir iletişim merkezi hâline gelişinin ve dinî esnekliğin tamamladığını anımsatıyor.

yemek geleneği ve gurmecilik de baharat ticaretinin altyapısını oluşturuyor. Fakat gayrimenkul ve imalat yatırımları öne çıkınca Venedik, bu üstünlüğünü kaybediyor.

Son darbe ise bir başka Avrupa ülkesinden geliyor: “Venedik’in Avrupa’nın baharat tüccarı olarak hâkimiyetini sonlandıran Portekiz değil, Hollanda’ydı. Bunun nedeni tedariki engellemesinden çok, fiyatı Ortadoğu’dan alınan baharatların rekabet edemeyeceği kadar aşağı çekmesiydi. Hatta Osmanlılar da çoğunlukla baharatı İran veya Arabistan’dan almaktansa (bir kısmı on sekizinci yüzyıla kadar eski kervan yolundan gelmeye devam etse bile) Hollandalılardan ve İngilizlerden almayı daha ucuz buluyordu. Bunun sonucunda, on yedinci yüzyılın ilk yarısında Venedik üzerinden gelen baharat çok azalmıştı. Eğer Venedik’in Orta Avrupa’daki en çok kâr getiren müşterilerini yutan Otuz Yıl Savaşı (1618-1648) olmasaydı Rialto’daki tacirler toparlanabilirdi ancak bu savaş, Alpler’in kuzeyindeki pazardan kalanları da yok etmişti.”

KÜRESELLEŞMENİN NÜVELERİ

Gemilerini Güney’e ve Doğu’ya süren Portekizlilere bıyık altından gülen birçok baharat taciri sonradan hüsrana uğramıştı. Portekizli seçkinlerin safranla, zencefille, karanfille, karabiberle ve tarçınla çeşnilendirilmiş yemekler yediğini, ihtiyacın karşılanması için bankerlik ve denizcilikle ünlenenlerin, on beşinci yüzyıldan itibaren Lizbon’u baharat ticaretinin hatırı sayılır bir limanına dönüştürdüğünü anımsatıyor Krondl.

On yedinci yüzyılla birlikte Amsterdam'da, ithalatın azalmasıyla baharat ticareti gözden düşüyor. Krondl'a göre bunun başka özel nedenleri de var.

Keşifler çağında önemli bir rol oynayan ve tersaneleriyle nam salan Lizbon, baharat ticaretinde de Vasco da Gama ve Kolomb önderliğinde kendisinden söz ettiriyor. Portekizliler giriştiği fetihlerle İstanbul, İskenderiye ve Doğu Akdeniz güzergâhlarından baharatlara kolayca ulaşım büyük kâr elde ediyor. Bu tabloyu bozansa Venedik'in yeniden kıpırdanması, İspanya'nın devreye girmesi ve Amsterdam'da süratli gemilerin üretilmesiydi.

Amsterdam'ı baharat ticaretiyle zenginleştiren, yine Doğu Hindistan Şirketi'nin faaliyetleriydi. Krondl, Hollanda mutfaklarından yükselen hoş kokuların kaynağını anlatırken ülkenin baharat ticaretinde Avrupa'nın sona kalan memleketi olduğunu hatırlatıyor. Kurabiyelere, tatlılara ve yemeklere katılan baharatla Hollanda, peynircilikten ve balıkçılıktan sonra bir başka alanda daha adını duyuruyor.

Hollandalı tacirler, Endonezya civarından topladığı baharatların önemli bir bölümünü satarken bunların geri kalan kısmını, yemeklerde ve ilaç yapımında kullanılmak üzere ülkelerine getiriyor. Destekçilerinin bolluğu bir tarafa, baharatlara muhalif muhafazakâr bir kitle ve Kilise, Hollanda'nın ticaretini sekteye uğratıyor.

On yedinci yüzyılla birlikte Amsterdam'da, ithalatın azalmasıyla baharat ticareti gözden düşüyor. Krondl'a göre bunun başka özel nedenleri de var: "Amsterdam'ın dünyanın en tepesinden yavaşça aşağıya kaymasına sebep olan birçok etmen vardı. Tıpkı kentin ilk baştaki yükselişinin tamamen Doğu Hindistan ticaretine dayalı olmaması gibi (mesela Lizbon'la karşılaştırıldığında) düşüşünün de çok sayıda sebebi bulunuyordu. Fakat baharat ticaretinde gerileme her taraftaki sorunların belirtisiydi. Kendini yeni-

Yemek sadece gıda değildir, mana ve sembol yüklüdür” diyerek küreselleşmenin köklerinin baharat ticaretine dayandığını söyleyen Krondl’ın Venedik’i, Lizbon’u ve Amsterdam’ı merkeze alıp anlattığı hikâye, üç kentin çehresinin değişimine ve sonra pırlıtısını (bir süreliğine) yitirişine denk geliyor.

den bir eğlence parkı olarak şekillendiren ve yeni bir hayat kazanan Venedik’in tersine veya on sekizinci yüzyılda Brezilya altın tozu akımına kapılıp yükselen Lizbon’un aksine, 1700’lerin ortasında Amsterdam daha çok karanlığa ve görece yoksulluğa gömülmüştü. On yedinci yüzyılda gelişen kent için Herengracht’ı inşa eden hırslı kanal genişletme planları tamamlanamamıştı ve sanayi çağına kadar da sadece kısmen iskâna açılmıştı.”

“Yemek sadece gıda değildir, mana ve sembol yüklüdür” diyerek küreselleşmenin köklerinin baharat ticaretine dayandığını söyleyen Krondl’ın Venedik’i, Lizbon’u ve Amsterdam’ı merkeze alıp anlattığı hikâye, üç kentin çehresinin değişimine ve sonra pırlıtısını (bir süreliğine) yitirişine denk geliyor. Diğer bir ifadeyle yazar, baharat ticaretiyle öne çıkan üç Avrupa kentine dair tarihsel, kültürel, politik ve ekonomik bir anlatıya imza atıyor.

I. Dünya Savaşı, aşk ve edebiyat

Yusuf Ziya'nın kitapları, İnkılap Kitabevi tarafından yeniden yayımlanmaya başladı. Yayımlanan kitaplardan biri olan 'Göç', Yusuf Ziya'nın yirmili yaşlarına, o yıllarda başından geçenlere, Nihat Ahmet ismindeki bir gencin üstünden odaklanır.

okan çil

‘Göç’,
Yusuf Ziya’nın
yirmili yaşlarına, o
yıllarda başından
geçenlere, Nihat
Ahmet ismindeki
bir gencin üstünden
odaklanır.

1895 yılında, İstanbul’da doğan Yusuf Ziya, edebiyatımızın usta kalemlerinden biri olarak anılagelir. Şiir, öykü, roman, deneme, tiyatro oyunu gibi pek çok türde verdiği eserlerle yeni bir dilin, yeni bir anlatımın peşine düştüğünü, hem yürüttüğü tartışmalardan hem de yazdıklarından öğreniriz. Orhan Seyfi Orhon, Halit Fahri Ozansoy, Enis Behiç Koryürek ve Faruk Nafiz Çamlıbel ile oluşturdukları Beş Hececiler de bu derdin bir ürünü işte.

Yusuf Ziya, bir yandan eserlerine devam ederken bir yandan da edebiyat öğretmenliği yapar. Yakın arkadaşı Orhan Seyfi Orhon’la beraber çıkardığı meşhur mizah dergisi Akbaba başta olmak üzere hemen her dergi ve gazetede boy gösterir. 1967’de hayatını kaybedinceye kadar da yazmaya devam eder.

‘GÖÇ’: BİR TEFRİKA ROMAN

İnkılâp Yayınları geçtiğimiz haftalarda Yusuf Ziya’nın kitaplarını yeniden yayımlamaya başladı. ‘Bizim Yokuş’ isimli bir anı kitabı, ‘Kürkçü Dükkânı’, ‘Üç Katlı Ev’ ve ‘Göç’ isimli üç romanıyla beraber yeniden karşımıza çıkan Yusuf Ziya kitaplarına yenilerinin de ekleneceği belli.

Göç,

Bu vesileyle Yusuf Ziya’nın belki de en kişisel kitaplarından biri olan ‘Göç’ten bahsedebiliriz. ‘Göç’, tefrika olarak yazılır aslında. Çınaraltı dergisinin 33. ve 70. sayıları arasında yayımlanan ‘Göç’, çeşitli sebepler yüzünden yarım kalır. Ta ki 1943’e kadar. Yusuf Ziya, tefrikaları bir araya getirip tamamlar ve roman 1943’te Akbaba Yayınları tarafından 500 adet olmak üzere yayımlanır. Kapağını ressam Yalçın Çetin’in yaptığı roman hem Akbaba Yayınları’nın hem de Yusuf Ziya’nın üçüncü kitabıdır.

Göç, Yusuf Ziya Ortaç,
168 syf., İnkılâp Kitabevi, 2020.

Dört bölümden oluşan romanın ilk kısmı da zaten Nihat Ahmet'in erginleşme halinin bir yansıması gibidir. Ölü bir baba, korumacı bir anne, âşık olduğu bir kız ve edebiyat...

BİR ANNE BİR OĞUL

'Göç', Yusuf Ziya'nın yirmili yaşlarına, o yıllarda başından geçenlere, Nihat Ahmet ismindeki bir gencin üstünden odaklanır. Ve tıpkı gerçekte olduğu gibi, Nihat Ahmet lise son sınıftayken babasını kaybeder. 'Göç', işte bu olayla açılır. Babanın yokluğu, orta halli olan ailenin yükünü ekonomik olmaktan çok duygusal olarak artırır. Bir anneyle bir oğul kalakalırlar ortada.

Anne daha otuz yedisindedir. Başında tek tel beyazı yoktur ama "kadınlığını kocasıyla beraber gömmüş, sadece anneliği kalan", dindar ve oğluna düşkün biri olup çıkmıştır. Nihat Ahmet ise edebiyata meraklı bir gençtir. Birkaç şiir yazmıştır ancak cesareten yoksun haline bir de annesinin baskısı eklenince, memur olmakla şair olmak arasında gelgitler yaşamaya başlar. Hayattan ne istediğini tam olarak bilmez.

Dört bölümden oluşan romanın ilk kısmı da zaten Nihat Ahmet'in erginleşme halinin bir yansıması gibidir. Ölü bir baba, korumacı bir anne, âşık olduğu bir kız ve edebiyat... Tıpkı Yusuf Ziya'nın yaşadığı gibi.

Elinde biriken duygularla n'apacağını bilemeyen Nihat Ahmet şiire olan ilgisini de saklayamaz bir türlü. Yengesi Gülter Hanım'ın yeni komşusu olan Filozof Ziya Refik, onu "Yeni Edebiyat Derneği"ne götürür ve Nihat Ahmet'in İstanbul'un yazarlarıyla, şairleriyle tanışmasına vesile olur. Dernekte iyi dostluklar kuran, cebindeki üç kuruşa rağmen, gerektiğinde yürüyerek gelip toplantılara katılan Nihat Ahmet'in ilk şiiri buradan sonra yayımlanır. Hatta Türk Derneği dergisini büyük bir hevesle alan Nihat Ahmet'in gözündeki dünya birden değişir. Etrafa bir

Romanın bir diğer temasınıysa aşk oluşturur. Nihat Ahmet, yengesinin kızı Şehnaz'a körkütük âşıktır. Öyle ki ona dokunan “her parmağının ucunda bir kalp çarpar”.

başka bakar. “Yanımdan geçen bütün yolcular bana aşına görünüyor: Şu esmer genç, şu sarıma çarşafı kız şiirimi okudular mı acaba?” diye düşünür.

HER PARMAĞIN UCUNDA BİR KALP

Romanın bir diğer temasınıysa aşk oluşturur. Nihat Ahmet, yengesinin kızı Şehnaz'a körkütük âşıktır. Öyle ki ona dokunan “her parmağının ucunda bir kalp çarpar”. Şehnaz'la konuşmak, onunla vakit geçirmek için elinden geleni yapar ancak sorun başkadır; annesi bu aşkı onaylamaz bir türlü, araya çeşitli araçlar sokarak oğluna yeni kısmetler bulmaya çalışır fakat yine de olacakların önüne geçemez.

Nihat Ahmet de bunun farkındadır. “Annemin seccadesi kibleye doğru serili kalmış. Burada aylardır Allah'a açılan eller şimdi benim yakamda” diye düşünür. Annesini kırmak istemez, onunla konuşmaya çalışır, yine başaramaz.

“Anneciğim...”

Ne var, dese, susacağım! İstiyorum ki içimdeki cümleleri onun dudakları tamamlasın...

Hayır, bu dudaklar yalnız göklerle konuşuyor.”

VE I. DÜNYA SAVAŞI

Tüm bu olayların arka planındaysa bambaşka bir hikâyeye akmaktadır. Eli kulağında olan I. Dünya Savaşı gün gelir ve resmen başlar. Savaşla beraber bütün şehir, bütün ülke, bütün dünya değişir. Günlük rutin, yerini belirsizliğe bırakırken ekonomi altüst olur, temel ihtiyaçlara

Tüm bu olayların arka planındaysa bambaşka bir hikâye akmaktadır. Eli kulağında olan I. Dünya Savaşı gün gelir ve resmen başlar. Savaşla beraber bütün şehir, bütün ülke, bütün dünya değişir.

zam gelir ve davulcular mahalle mahalle gezerrek gençleri askerlik şubelerine çağırırlar.

İstanbul'un işgaline kadar ilerleyen 'Göç', sadece finaliyle değil, pek çok ara durağıyla ve sarmal şekilde devinen duygularıyla, bitmeyen, bitmeyen bir göç halini sunar aslında. Baba, öte âleme göçer; anne, yaşama aşkından göçer; Nihat Ahmet'in kalbi göçer sonra, kalbiyle beraber kendi de göçer; parasızlık başlar, bu sefer öğretmenlik için göçer; işgal başlar, koca bir toplumun umutları göçer ta ki direnişe kadar...

Yusuf Ziya, I. Dünya Savaşı'ndan önce, savaş zamanı ve işgal günlerinin baskısı altında hayata tutunmaya çalışan bir gencin dilinden kendi hayatını ikinci kez yaşıyor gibi; ilk şiirlerini yeniden yazıyor, yeniden âşık oluyor, yeniden boşanıyor ve bu sayede okurlarına o dönemin atmosferini bir tanık olarak yeniden anlatıyor.

Foucault'un gözünden II. Dünya Savaşı, aşk ve felsefe

David Macey'in kaleminden Michel Foucault biyografisi, Fatih Demirci çevirisiyle Runik Kitap tarafından yayımlandı. Filozofun eşcinsel kimliğini, gönül ilişkilerini ve II. Dünya Savaşı sonrası Fransası'nı da irdeleyen çalışma, Foucault'yu tanımak için iyi bir kaynak.

soner sert

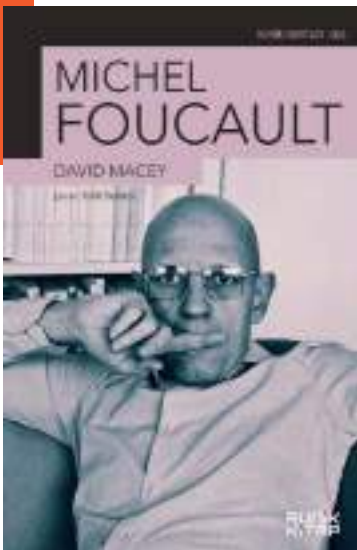

David Macey, kaleme aldığı biyografide Foucault ve babası arasındaki ilişkiye ayrıca değinir. Yazara göre, ikili arasında sorunlu bir ilişki vardır.

Yayın dünyasına düşün ve yazın tarihinin önemli isimlerinin biyografilerini peş peşe yayımlayarak hızlı bir giriş yapan Runik Kitap, bu sene kurulmuş olmasına –ve pandemiye- rağmen, üretime devam ediyor. Deneyimli editör ve çevirmen Erkal Ünal’ın hazırladığı kitaplar –özellikle geçtiğimiz yüzyılın- tarihsel şahsiyetlerinin perde arkasında kalan kişisel yaşantılarını mercek altına alıyor. Bahse konu olan kitaplardan biri, çalışmalarında psikanalizi ve Marksizm’i bir araya getirmeye çalışan ve başta University of London, Nottingham Üniversitesi ve Leeds Üniversitesi olmak üzere pek çok akademik kurumda ders veren, eleştirel teori alanında Fransızcadan İngilizciye altmışa yakın kitap çeviren David Macey’in kaleme aldığı Michel Foucault biyografisi.

Üç kardeşin ortancası olarak 1926 yılında -Fransa’nın köylerinden- Poitiers’te dünyaya gelen Foucault’nun büyüyünce doktor olacağı düşünülür. Zira babası ve dedesi doktordur ve Foucault’ya düşen de bu geleneği takip etmektir. Annesi de küçükken doktor olmak istemiş fakat kız çocuklarının okumaması gerektiği söylenerek engellenmiştir. Engellenen anne de bütün emeğini çocuklarının eğitime harcamıştır. Bugün Foucault’un evrensel bir şöhrete sahip olmasının en önemli sebeplerinden biri de annesinin zihin açıcı eğitimidir.

Foucault, çocukluğu hakkında pek konuşmasa da, 1975’te yaptığı bir radyo röportajında, “var olmanın bilgiyle mümkün olduğu bir ortamda büyümüş olduğunu zaman zaman düşündüğünü” söyler. Ona göre bu ortam, kardeşler arasında bir rekabetçilik doğurmuştur ve işe yarayan tek şey bir başkasından daha fazla bilmek, başkasından daha iyi yapmaktır.

Michel Foucault, David Macey, Çev: Fatih Demirci, 154 syf., Runik Kitap, 2020.

Foucault, çocukluğu hakkında pek konuşmasa da, 1975'te yaptığı bir radyo röportajında, “var olmanın bilgiyle mümkün olduğu bir ortamda büyümüş olduğunu zaman zaman düşündüğünü” söyler.

David Macey, kaleme aldığı biyografide Foucault ve babası arasındaki ilişkiye ayrıca değinir. Yazara göre, ikili arasında sorunlu bir ilişki vardır. Bir dedikoduya vurgu yapan Macey, Foucault’yu tıptan tiksindiren kişinin babası olduğu söyler. Bir muayenesi sırasında, hastayı “tam bir erkek yapmak” için uzvunu kesen baba Foucault, bir anı oğluna zorla izlettirir. Bu olaydan Foucault’nun çok etkilendiğini söyleyen yazar, her ne kadar ayrışan yönleri olsa da ikilinin benzeşen özelliklerinin de olduğunu iddia eder. Tıpkı babası gibi Foucault’nun kendini bir “teşhis uzmanı” olarak ilan ettiğini ve hakikatin taşıyıcısı olmaktan çok şimdiye dair bir kodlama merakının olduğunu dile getiren Macey’e göre, babasının tedavi sırasında hasta bedeni üzerinde seyrettiği agresif tavrın aynısını, Foucault da çalışırken kağıt üzerindeki işlerinde yapmaktadır. Foucault’un “Neşteri kaleme dönüştürdüm” sözünü, bu bağlamdaki düşüncesi üzerine referans gösteren Macey’e göre filozofun, kitapları okurken en ince ayrıntısına inmesi ve alıntılarını “organ nakledercesine” toplayıp kendi çalışmalarına eklememesi, bu düşüncenin en nesnel ispatıdır.

Foucault’nun eğitim aldıktan sonra gerek yurt dışında yaptığı işlere ve akademik kariyerine değinen Macey, Foucault’un hiç yokluk çekmediğinin üzerinde durur. Mezun olduktan sonra hemen iyi bir maaşla işe başladığını ve her ne kadar iş değiştirse de sabit maaş hadisesinin ömrünün sonuna devam ettiğini söyler. Kitap telifleri ve ders ücretleri de cabasıdır. Fakat buna rağmen gösterişi sevmediğini ve hatta umursamaz bir şekilde giyindiğini dile getirdiği düşün insanının, bir röportajda niye sürekli kot pantolon, beyaz tişört ve siyah deri ceket giydiği sorusuna kahkahayla yanıt verdiğini iddia eder.

Foucault'nun çalışma biçimi, kitabın başlıca konularından bir tanesidir. Her daim yerde bağdaş kurarak ve dizlerinin üzerine koyduğu bir tahtayı masa gibi kullanarak çalışan Foucault'nun ömrünün son günlerine kadar bu şekilde çalıştığı bilinir.

Foucault'nun çalışma biçimi, kitabın başlıca konularından bir tanesidir. Her daim yerde bağdaş kurarak ve dizlerinin üzerine koyduğu bir tahtayı masa gibi kullanarak çalışan Foucault'nun ömrünün son günlerine kadar bu şekilde çalıştığı bilinir. Alıntılarını elle temize çekmenin bir egzersiz olduğunu, bu durumun saplantı gibi görünse de fotokopi çektirmenin metnin ruhunu öldürdüğünü iddia eden Foucault'nun kütüphane müdavimi olduğu da tanıkların sıkça ifade ettiği bir başka gerçektir.

Kitabın bir diğer özelliği, Foucault'nun çalışmalarının ortaya çıkış koşullarına ve eserlerine çağdaşlarının yaptığı eleştirilere yer vermesidir. Filozofun düşünsel dünyasının, dönemin atmosferinin ve yazarın siyasal pozisyonunun da bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan çalışmaların ön aşaması ve sonrası Foucault'yu tanımak için fırsat sunuyor. Filozofun eşcinsel kimliğini, gönül ilişkilerini ve II. Dünya Savaşı sonrası Fransası'nı da irdeleyen çalışma, Foucault'yu tanımak için iyi bir kaynak.

75. Yunus Nadi Ödülleri sahiplerini buldu

2020 Yunus Nadi Ödülleri sahiplerini buldu. 75'inci Yunus Nadi Ödülleri, pandemi şartları da dikkate alınarak kasım ayında gerçekleşecek törenle sahiplerine verilecek.

İncirin İçindeki Arı,
Mehtap Aral, 58 syf.,
Mona, 2020.

Bu yıl 75'incisi düzenlenen Yunus Nadi Ödülleri sahiplerini buldu. Yarışmada, 6 dalda 8 eser ödüle değer bulundu.

Öykü dalında 143, Roman dalında 99, Şiir dalında 112, Sosyal Bilimler Araştırması dalında 23, Karikatür dalında 67, Fotoğraf dalında 21 olmak üzere toplam 465 yapıtın değerlendirildiği 75'inci Yunus Nadi Ödülleri'ni kazananlar şöyle: "Şiir" dalında Gonca Özmen ve Mehtap Meral, "Roman" dalında Ömer F. Oyal, "Öykü" dalında Murat Çelik ve Kadri Öztopçu, "Sosyal Bilimler Araştırması" dalında Prof. Dr. Şaduman Halıcı, "Karikatür" dalında Önder Önerbay, "Fotoğraf" dalında ise Zehra Çöplü.

ŞİİR

75'inci Yunus Nadi Ödülleri'nin "Şiir" dalında Ataol Behramoğlu, Muzaffer İlhan Erdost, Doğan Hızlan, Turgay Fişekçi ve Eray Canberk'ten oluşan seçici kurul, ödülün 'Bile İsteye' adlı yapıtı ile Gonca Özmen ve 'İncirin İçindeki Arı' yapıtı ile Mehtap Meral arasında paylaştırılmasını kararlaştırdı.

KARİKATÜR

Metin Peker, Kamil Masaracı, Muhittin Köroğlu, Zafer Temoçin, Akdağ Saydut ve Murat Sayın'dan oluşan Karikatür Seçici Kurulu, "Karikatür" dalındaki ödül Önder Önerbay'ın yapıtına verdi.

ÖYKÜ

"Öykü" dalında, Hikmet Altınkaynak, Sezer Ateş Ayvaz, Seval Şahin, Mehmet Zaman Saçlıoğlu ve Murat Yalçın'dan oluşan seçici kurul ödülü, 'Eve Dönmeyen Hayvan' adlı kitabıyla Murat Çelik ve 'Kimsenin Bilmediği İnsanlar' adlı kitabıyla Kadri Öztopçu arasında paylaştırdı.

Eve Dönmeyen Hayvan, Murat Çelik, Everest Yayınları, 126 syf, 2019.

Fotoğraf: Zehra Çöplü

ROMAN

“Roman” dalında, Adnan Binyazar, İrfan Yalçın, Konur Ertop, Asuman Kafaoglu Büke ve Zeynep Aliye’den oluşan seçici kurul, ödülün ‘Gemide Yer Yok’ adlı kitabı ile Ömer F. Oyal’a verilmesine karar verdi.

SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMASI

Seçici kurulu Prof. Dr. Rona Aybay, Dr. Alev Coşkun, Prof. Dr. Barış Doster, Prof. Dr. Emre Kongar, Prof. Dr. Ahmet Mumcu, Prof. Dr. Örsan Kunter Öymen ve Doç. Dr. Deniz Yıldırım’dan oluşan “Sosyal Bilimler Araştırması” dalında ödülün sahibi ise ‘Yüzellilik Gazeteciler’ adlı araştırma dosyasıyla Prof. Dr. Şaduman Halıcı oldu.

FOTOĞRAF

İsa Çelik, Coşkun Aral, Garbis Özatay, İbrahim Yıldız ve Dr. Ersin Turan’dan oluşan seçici kurul tarafından belirlenen “Fotoğraf” dalındaki ödülün sahibi de Zehra Çöplü oldu.

Gemide Yer Yok, Ömer F. Oyal, 208 syf., Yapı Kredi Yayınları, 2019.

75’inci Yunus Nadi Ödülleri, pandemi şartları da dikkate alınarak kasım ayında gerçekleşecek törenle sahiplerine verilecek.

Sen ve Kendin

Yazar: **Necati Tosuner**
Yayınevi: **İş Bankası Kültür Yayınları**
Sayfa Sayısı: **248**

Kız Kadın Öteki

Yazar: **Bernardine Evaristo**
Çevirmen: **Ebru Kılıç**
Yayınevi: **Doğan Kitap**
Sayfa Sayısı: **484**

Okuma Üzerine

— Edebiyat Dersleri —

LAFCADIO HEARN

ÇEVİREN FIRAT ÇAKKALKURT

Okuma Üzerine Edebiyat Dersleri

Yazar: **Lafcadio Hearn**
Çevirmen: **Fırat Çakkalkurt**
Yayınevi: **Çınar Yayınları**
Sayfa Sayısı: **80**

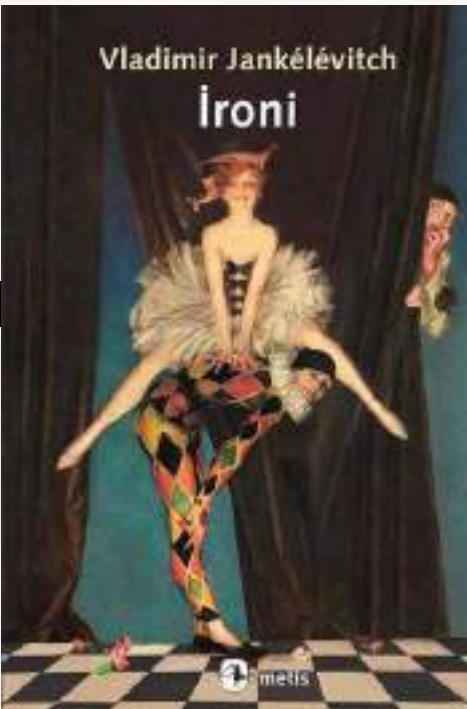
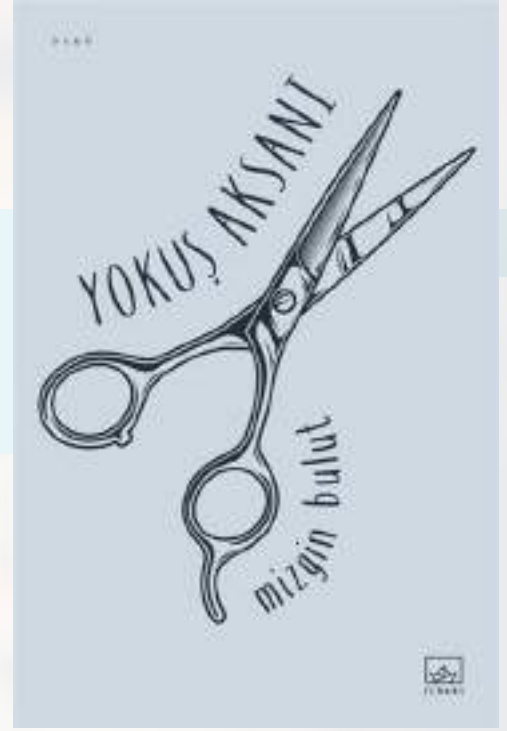

Kalbe Seslenmek Zordur
Roman Dediğimiz Şey

Yazar: **Francis Marion Crawford**
Çevirmen: **Fırat Çakkalkurt**
Yayınevi: **Çınar Yayınları**
Sayfa Sayısı: **56**

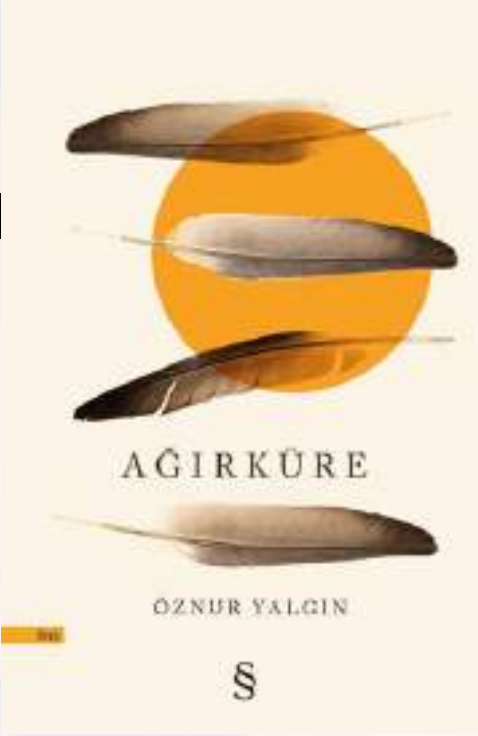
Yokuş Aksanı

Yazar: **Mizgin Bulut**
Yayınevi: **İthaki Yayınları**
Sayfa Sayısı: **80**

İroni

Yazar: **Vladimir Jankelevitch**
Çevirmen: **Yunus Çetin**
Yayınevi: **Metis Yayıncılık**
Sayfa Sayısı: **192**

Ağırküre

Yazar: **Öznur Yalçın**
Yayınevi: **Everest Yayınları**
Sayfa Sayısı: **104**

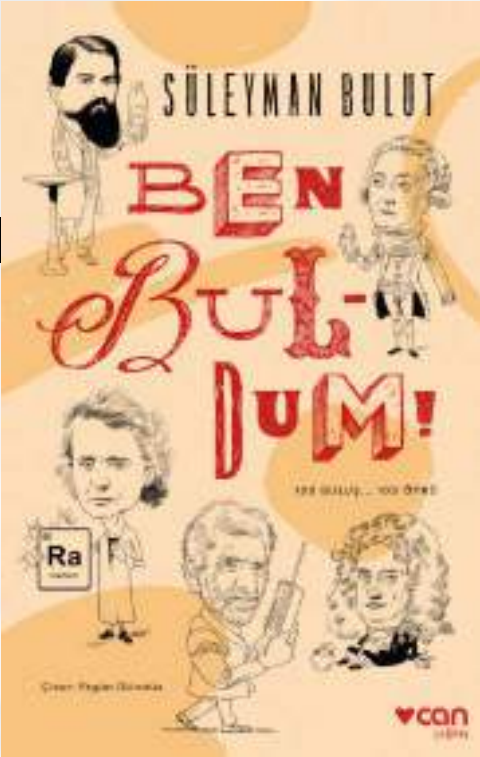
Her Kötü Gecedен Sonra

Yazar: **Baran Güzel**
Yayınevi: **Everest Yayınları**
Sayfa Sayısı: **110**

Lojman

Yazar: **Ebru Ojen**
Yayınevi: **Everest Yayınları**
Sayfa Sayısı: **200**

Ben Buldum

Yazar: Süleyman Bulut
Yayınevi: Can Yayınları
Sayfa Sayısı: 232

Acayip Bir Bakan

Yazar: Dominique Demers
Resimleyen: Tony Ross
Çevirmen: Tuğçe Özdeniz
Yayınevi: Can Çocuk Yayınları
Sayfa Sayısı: 72

Sarmaşık

Yazar: Yekta Kopan
Yayınevi: Can Yayınları
Sayfa Sayısı: 160